

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IESE ÎN FIECARE ȚI.

ANULŪ L.

SĚ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNȚIURILE:

Oseriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscrisurile nu se retrămit.

N° 40.

Sâmbătă, 21 Februarie (5 Martie).

1887.

BrașovŪ, 20 Februarie 1887.

„Ministrul-președinte Tisza a început să se sêmță în noulŷ sêu rolŷ ca ministru de finance.” Așa ne asigură unulŷ din ȝiarele de cãpeteniã ale guvernului.

La încheierea desbaterei asupra legii financiare în camera deputaȝilor din Pesta, dlŷ Tisza a luatŷ cuvântulŷ și a datŷ și ca ministru de finance provisoriu o escelență probã, cã pôte vorbi multŷ fãrã a ȝice nimicŷ. A mai doveditŷ afarã de acêsta dlŷ Tisza, cã elŷ și la finance este totŷ acelŷ optimistŷ periculosŷ care nu vede rêułŷ și miseria din țera, nu vrea sê scie de nemulțãmirea popórelorŷ, ci se încrede orbesce în noroculŷ sêu.

Dér niciŷ cu noroculŷ nu e bine sê se jóce omulŷ, nu e bine sê risce prea multŷ în contulŷ lui, cãci iute se pôte întórce dela elŷ și ni se pare, cã amintitulŷ discursŷ rostitŷ de d. Tisza în ședința camerei dela 1 Martie a. c. numai norocosŷ n'a fostŷ.

Șefulŷ opoziȝiei moderate maghiare, contele Albert Apponyi, a imputatŷ guvernului, cã încã niciŷ aȝi nu este consciu de adevêrata serioșitate a situaȝiei, cã nu are o programã financiarã clarã și bine definitã, cã, deși opoziȝiunea a propusŷ unŷ sistemŷ de economii, guvernulŷ nu ia în seriosŷ lucrulŷ acesta, nu se gândește a redicã o liniã de consumŷ la granițele austriace, c'unŷ cuvântŷ guvernulŷ nu face nimicŷ, elŷ nu aratã camerei niciŷ măcarŷ motivele, carŷ au causatŷ retragerea ministrului de finance Szapary și inaugurarea unui provisoriu în resortulŷ financiarŷ.

Și ce a rêsponsŷ la tóte aceste grave împuțãri dlŷ Tisza? — A ȝisŷ, cã și dênșulŷ e de pãrere, cã trebuie sê se facã economii, dér adause elŷ, suntŷ unele pretenȝiuni ale vieȝei de statŷ, faȝã cu carŷ niciŷ chiar din consideraȝiuni de economiã nu este admisibilŷ unŷ regresŷ. Singurulŷ numai prin economiã nu se pôte dér îndrepta rêułŷ. Guvernulŷ nu se pôte ocupa niciŷ cu planuri mari într'unŷ momentŷ, când piața de bani nu e nicidecum dispusã pentru asemenea planuri mari. Totŷ ce face guvernulŷ e cã pregãtește o mai corêspunȝitoare și mai bunã exploatare a dãrilorŷ indirecte și de consumŷ, ceea ce se pôte face și fãrã a redica liniã de consumŷ, ce nu e de doritŷ.

O programã financiarã, ȝise Tisza, nu pôte da aȝi, dér promite cã va prezenta o asemenea programã în anulŷ viitorŷ, deodatã cu proiectulŷ bugetarŷ, decã pãnã atunci vorŷ merge tóte lucrurile așa de netedŷ, cum își închipuiesc ministrulŷ-președinte, decã nuorii grei ai situaȝiei esteriore se vorŷ risipi și dlŷ Tisza va dobândi maioritãtea în viitorea dietã alêsã pe cinci ani.

Optimismulŷ dlŷ Tisza se oglindêză în urmãtorulŷ caracteristic pasagiŷ alŷ discursului sêu:

„În fine sê'mi fiã permisŷ a da espresiune convicȝiei mele, cã decã va succede, ca pacea europeanã sê se susținã, ceea ce — precum credŷ — va succede, deși nu așa cum amŷ dori, adecã prin desarmare (cãci de ar fi cu putință desarmarea ministrului de finance n'ar mai avê a se lupta cu marŷ calamitãți.) ci decã pacea va fi susținutã numai așa, cum a fostŷ, ca ministrulŷ de rêsboiu sê nu facã meru nouê, neașteptate dér neînlaturabile pretenȝiuni: atunci printro corectã manipulare a dãrilorŷ și pe calea mêsurilorŷ ce trebuie sê se ia pe têrêmulŷ dãrilorŷ indirecte și de consumŷ, va succede sê scãpãmŷ de deficitŷ, în partea cea mai mare sêu de totŷ, financele așa de posomoritŷ descrise ale Ungariei.”

Tãcerea semnificativã, cu care a primitŷ maioritãrea camerei acêstã desfășurare a optimismului ministrului-președinte, a fostŷ întreruptã de strigãtele viue de reprobare ale întregii stãnge.

În nisce momente, când, dupã cele 7½ milioane votate de dietã pentru honveȝime și glóte,

suntŷ adunate în Peșta delegaȝiunile spre a vota din nou unŷ creditŷ de 52 și jumêtare milioane pentru armata comunã, din care vre-o 16 milioane și mai bine trebuie sê acopere Ungaria; când conformŷ preliminarului bugetarŷ prezentatŷ dietei, în care cheltuielile suntŷ stabilite cu 350¼ milioane, ér venitele numai cu 328¼ milioane, deficitulŷ ordinarŷ face ceva peste 22 milioane; când afarã de acêsta trecerile peste creditŷ din anulŷ 1885 împreunã cu deficitulŷ, încã neacoperitŷ alŷ expoziȝiei unguresci din același anulŷ facŷ peste 10 milioane; când ministrulŷ de finance trebuie sê procure cele 18 milioane cheltuite din provisiunile caselorŷ statului, carŷ trebuie sê din nou provêdute cu bani; când așadêr, adãugêndŷ tóte aceste sume, deficitulŷ statului ungarŷ în realitate trece peste 70 milioane; când, în fine, situaȝiunea de afarã n'a fostŷ nici odatã mai nesigurã și mai amenințãtoare ca astãȝi; în nisce momente ca aceste primulŷ ministru de finanțe provisorŷ pune în perspectivã ștergerea deficitului.

Nu-i minunatŷ dlŷ Tisza? Elŷ asemênã starea financiarã a statului dela 1867 și 1875 cu cea de aȝi și acêsta o declarã mai bunã. Acolo unde toȝi vêdŷ ruina economicã, Tisza vede numai înflorire. Têra, observã elŷ, pôte ȝice: „am primitŷ mai multŷ decãtŷ am datŷ.”

Noi scimŷ cã amŷ totŷ datŷ și n'amŷ primitŷ nimicŷ și dórã nu va susținê dlŷ Tisza, cã noi, Românii, și cu noi toȝi Nemaghiarii și cea mai mare parte a poporului maghiarŷ, care asemenea nu vede ródele dãrilorŷ sale, nu ne-amŷ ținê de țera. Ori dórã țera o constituie numai ómenii dlŷ Tisza, carŷ sê hrãnescŷ din bugetulŷ statului?

Dér dlŷ Tisza îi dã mâna sê vorbêscã așa pentru cã elŷ e de firma convingere, cã populaȝiunea statului încã n'a sêrãcitŷ de totŷ și pãnã ce nu va sêrãci de totŷ mai e cine sê deã și de unde sê se ia.

„Puteȝi sê vorbiȝi de sarcinele visteriei statului,” esclamã Tisza, „dér nu de sêrãcirea poporului ungarŷ.”

De când e lumea aceia, carŷ au fostŷ mai aprópe de ruina lorŷ, au fostŷ cei mai mari optimiști. De ce ar face tocmai dlŷ Tisza excepȝiune?

Rêscóla dela Silistra.

Êtã amênuntele pe care le-a primitŷ „Epoca” asupra acestui incidentŷ:

În sêra de Duminecã șefulŷ garnisónei din Silistra a rugatŷ pe comandantul regimentului românŷ din Ostrovŷ d'ai trimite musica pentru lãsatulŷ secului. Cêrerea fŷ acordatã și musica merse la Silistra. Lunŷ dimineța se aflã, cã batalionulŷ bulgarŷ din Silistra cu o bateriã de artilerie și unŷ escadronŷ de cavaleriã fãcuserã unŷ *pronunciamento* contra regenȝei. Cãpitanulŷ care comanda batalionulŷ chemase pe oficêri și le adresase o cuvântare, în care descria în colorŷ negre starea Bulgariei provocatã de nisce ambiȝioși, carŷ s'au cocoțatŷ la putere și slujescŷ interese strãine, instrãinãndŷ poporulŷ bulgarŷ de marele sêu protectorŷ, de Rusia. Cuvintele cãpitanuluiŷ au fostŷ primite cu *urale prelungite* de cãtrã oficêri. Comandantulŷ bateriei rêsponse cã a sositŷ momentulŷ d'a pune capêtu unei asemenea stãri de lucruri; cã acêstã datoriã sê impune armatei, care singurã pôte scãpa patria de situaȝiunea de plãnsŷ în care se aflã.

În urma acestorŷ discursuri, toȝi oficêrii au juratŷ d'a urma steagulŷ insurecȝiunii și proclamarea pronunȝiamentuluiŷ a fostŷ decisã pentru Duminecã sêra, cu ocașiunea lãsãtului secului.

Așa se fãcŷ. Trupele au fostŷ consinate în casarmã și oficêrii se intrunirã într'unŷ banchetŷ, dupã care pornirã toȝi împreunã strigãndŷ: „Josŷ regenȝa!” Sê trãiescã țarulŷ Alexandru! Pe strãdele orașului oficêrii și trupele se îmbrãȝeau cu locuitorii.

Se dãdŷ de mâncatŷ și de bêtŷ soldaȝilorŷ și se cetŷ o proclamaȝiune prin care regenȝa era rêsturnatã și înlocuitã prin unŷ altŷ guvernŷ sub președința Mitropolitului Clementŷ.

Astfelŷ stau lucrurile pãnã eri. Sê scie cã autoritãțile dela Rusciuk au rechișionatŷ tóte trãsurile spre a trimite trupe la Silistra. Totŷ

odatã garnisóna dela Șumla a primitŷ ordinŷ sê plecê la Silistra. Cestiunea este, decã regenȝa pôte fi sigurã de aceste trupe în fața celorŷ resculate. Dela Șumla pãnã la Silistra este unŷ singurŷ drumŷ prin *Sujucuk*, *Akadivlar* și *Alfatar*, dér nu existã șosea și în starea actualã a timpului trebuie celŷ puținŷ 5 ȝile de marșŷ spre a ajunge pãnã la Dunãre. Dela Rusciuk ar fi fostŷ ușorŷ d'a trimite trupe spre Silistra pe Dunãre; dér fluviulŷ e înghețatŷ și astfelŷ trupele din Rusciuk vorŷ fi silite sê mêrgã pãnã la *Rasgradŷ* și de acolo sê ia drumulŷ celŷ mare care merge la Silistra prin *Savust* sêu prin *Kamarlar*.

Pentru a face acestŷ încungiurŷ trebuiescŷ celŷ puținŷ douê ȝile cu trãsura. Dêr sosindŷ la Silistra trupele regenȝei se vorŷ afla în fața a aprópe 2000 de ómeni bine armaȝi, aprovisionaȝi și dispunêndŷ de artileriã; nu va fi dér ușorŷ d'a supune pe revoltaȝi.

În orȝce casŷ luptã va fi, și exemplulŷ celorŷ petrecute la Silistra pôte fi contagiosŷ.

Revoluȝionarii bulgarŷ.

ȝiarulŷ „*Brãila*” scrie: „De cãtva timpŷ orașulŷ nostru a devenitŷ cuibulŷ revoluȝionarilorŷ bulgarŷ. Numêrulŷ lorŷ crește din ȝi în ȝi mai multŷ. Printre acești fugari, ce și dau aerulŷ de refugiaȝi politici și și facŷ din acêsta o gloriã, spuindŷ o ori cui voesce sê-i asculte, se aflã si unŷ pretinsŷ cãpitanŷ din armata bulgarã, anume Slatovstof, care în unire cu cei ce se aflã actualmente aci și încã cu cãți-va, carŷ se mai aștêptã, ar fi avêndŷ intenȝiunea d'a mai fonda douê ȝiare în limba bulgarã. afarã de acela ce pórta numele de 9 Augustŷ. Unulŷ din aceste ȝiare a eșitŷ deja de sub tiparŷ și are titlu: „Da se rasberemã” (Sê ne înțelegemŷ).”

„Decã activitatea acestorŷ indiviȝi s'ar mãrgini la lupta pentru rêsturnarea actualei stãri de lucruri din Bulgaria numai prin jãcete mijlóce, pentru noi Românii, existența lorŷ în mijlocul nostru n'ar fi de nici o importanță și, prin urmare, n'amŷ avea înicŷ unŷ interesŷ d'a ne ocupa de dênșii. Dêr, ceea ce este destulŷ de gravŷ, și care meritã a atrage atenȝiunea guvernului, este faptulŷ cã acești venetici, sub masca d'a fonda și scrie ȝiare, sprijiniȝi de concursulŷ materialŷ și moralŷ alŷ unei puteri vecine, care face dintr'ênșii nisce adevêrate instrumente órbe, complotêză în secretŷ a face sê izbucnêscã în Bulgaria o mare revoluȝiune spre a aprinde astfelŷ foculŷ în tótã întinderea peninsulei balcanice.”

Faptulŷ prin urmare este destulŷ de gravŷ, când ne putemŷ gândi, cã pe teritorulŷ nostru sê urzescŷ asemenea revoluȝiuni cu scopuri reacȝionare.”

Creditele militare austro-ungare și Rusia.

„*Nowoje Wremja*”, ocupãndŷ-se de recentele credite militare votate de parlamentele din Austria și Ungaria, ȝice cã aceste parlamente își facŷ o concurență patrioticã, apoi continuã:

„Bani ceruȝi de guvernulŷ austriacŷ, adauge ȝiarulŷ rusŷ, i-au fostŷ acordãți în unanimitate. Deputaȝii din Reichsratŷ, ca și aceia din camera ungarã, lucrãrã ca cum ar fi avutŷ grabã sê capete diplome de patriotismŷ, și chiar opoziȝiunea maghiarã se declarã gata pentru orȝce sacrificii. Atitudinea lorŷ are douê obiective: a influența pe Germania și, în același timpŷ, și pe Rusia.”

„Întru cãtŷ privește patria nóstrã, deputaȝii maghiari și austriaci se înșalã decã și închipuiescŷ, cã patriotismulŷ lorŷ bugetarŷ ar schimba cãtușŷ de puținŷ dispoziȝiunile și vederile guvernului rusescŷ.”

„Rusia nu este niciŷ cum doritóre d'a intra în conflictŷ armatŷ cu Austria; dér nu ne tememŷ nici acum, precum nu ne-amŷ temutŷ nici mai înainte de guvernulŷ austriacŷ, fiindŷ cã elŷ are astãȝi vre-o douêȝeci milioane de florini mai multŷ la dispoziȝiunea sa.”

„Acêstã situaȝiune amŷ prevêdŷtŷ o de multŷ încã. Evenimentele din acești din urmã doi ani au slãbitŷ influența rusescã în peninsula balcanicã, în profitulŷ aceleia a Austro-Ungariei. Trebuie sê sfișimŷ odatã cu acêsta, instituindŷ în Bulgaria starea de lucruri ce ne garantêză tractatulŷ dela Berlinŷ. Decã Austro-Ungaria s'ar încerca sê împiedice îndeplinirea sarcinei nóstre, rêsboiulŷ ar fi neînlaturabilŷ.”

SCIRILE DILEI.

După un raport al inspectorului de școli din comitatul Hunedórei, comitatul acesta, care dispune cu totul de 432 comune, a avut anul trecut 310 școli, mai puțin cu 11 ca în anul precedent. Aceste 11 școli, care s'au închis sub pretext că din cauza lipsei de mijloace nu se putea susține amănunțit cerințelor legii, toate au fost școli românești. Au funcționat 27,038, mai mult cu 753 ca în anul de mai înainte. Cu limba de propunere maghiară au fost 57 școli, germane 2, românești 242, mixte 9. Au funcționat 373 învățători, dintre cari 294 au știut deplin ungurește, 33 puțin și 12 nimic. Susținerea tuturor școlilor din acest comitat costă pe an 152,883 fl. — Ce fac autoritățile noastre școlare, dorm somnul cel lung, de lasă să se închidă închisorile școlilor? Ce face poporul din respectivele comune de nu deșteaptă din amotă autoritățile noastre școlare?

Ministeriul de război a dat comandelor ordin ca afacerile de asentare să se facă repede și medicii militari să-și dea grabnic și în mod demn de credință votul asupra destoiniciei celorlalte apărări înaintea comisiunii de asentare

„Kolozsvár” scrie: O neplăcută surprindere l'a ajuns pe d. Peiru Truța, deputatul român al cercului Baiei de Crișiu, din comitatul Hunedórei. Cinci ani de zile d. Truța nu va mai putea fi deputat, căci din întâmplare și-a plătit darea mai târziu de cum ar fi trebuit și din asta cauză pentru viitoarele alegeri, fiind șters din lista alegătorilor, nu mai poate să fie ales deputat. De altă parte ni se comunică, că în cercul electoral Baia de Crișiu, ce-l reprezintă d. Truța, umblă să candideze ca deputat dietal d. Nicolae Popă, secretar în direcțiunea financiară din Sibiu, cu programa guvernamentală. Se ține că noul candidat ar fi fost pe la fișpanul din Deva, unde ar fi fost bine primit.

In Nr. 9 al f. „Protestans egyhazi es iskolai lap” ce apare în Budapesta citim următoarele relativ la activitatea misionară a bisericii reformate în Ardeal: „In districtul bisericesc ardelean a început de fapt înființarea popiilor misionare. Pentru 6 locuri, din cele 26 destinate cu ajutorul conventului general și a districtului pentru organizare, consiliul direcțiunii a și publicat concursul. Aceste locuri sunt următoarele: 1) Popia misionară Ciuc-Gurghiu cu reședința în Ciuc-Sereda, lefa 800 fl. și darea dela credincioși în bucate și în bani; 2) Postul de popă și docent misionar Trăsnea (Ördögkut) cu reședința în Trăsnea, lefa 500 fl., contribuția credincioșilor și cheltuielile de călătorie puse în perspectivă de Kulturregylet; 3) Popia misionară Săcele, cu reședința în Satulungu, lefa 500 fl., darea credincioșilor în valoare de 100 fl. și venitele stolare; 4) Popia misionară Tonciu cu reședința în Tonciu, lefa 300 fl., cheltuielile de călătorie 100 fl. și venitele stolare; 5) Locul de popă și docent misionar Bolyavölgy (?) cu reședința în Michelsdorf, lefa 500 fl., cheltuielile de călătorie 200 fl. și venitele stolare; 6) Postul de popă și docent Ilea-Mureșiană cu reședința în Ilea-Mureșiană, lefa 400 fl., ajutorul pus în perspectivă de Kulturregylet, darea credincioșilor și venitele stolare. Petițiile se adresează episcopului Dominik Szasz până la 15 Martie n. Instrucțiunea amănunțită se va stabili ulterior.” — Cum vedem, e o simplă căpătuire a „patrioților”.

Cât pentru succes: la calendele grecesci! Preoții și învățătorii nostri să urmărească pasu cu pasu unelțirile acestor misionari.

Filiala din Brașov a Kulturregyletului ardelean a hotărât în ultima sa ședință ca, în unire cu casina ungurească, cu clubul cetățenilor unguri, cu reuniunea de cântări ungurești și cu reuniunea ungurească a tinerilor industriași, să serbeze amintirea zilei de 15 Martie n. — Atâta i-a mai trebuit Brașovului, după pacoștea, multe necasuri și neajunsuri ce i-au cădut pe cap!

In Aiud și în Orăștia bătute epidemia de pojar în mod îngrijitor.

Batalionul 28 de honveđi, staționat în Reghinul sășesc, în urma deciziunii ministerului honveđimei va părăsi acest oraș și la 24 Aprilie c. se va stabili în Bistrița.

Comerciantul băcan de aci Carol Kirr a fost declarat er în stare de faliment.

Reuniunea femeilor sășeci din Sibiu a întocmit un curs pentru a forma conducătoare ale grădinițelor de copii. Cursul s'a și încheiat declarându șapte participante ca destoinice. În Brașov s'a deschis un asemenea curs la 23 Februarie, cu 10 participante: 3 din Hălhi, 2 din Feldiőr, câte 1 din Bod, Căstian, Măieruș, Ghimbav și Prejmer. — Dér reuniunile române dorm?

In apropierea Cisnădiei lângă Sibiu s'au arătat în zilele din urmă câțiva lupi. Doi din ei au fost omorți de doi Români de acolo, nu departe de comună și i-au dus la Sibiu să-i vândă.

Generalul major Paul Bernart, comandantul brigădei 31 de infanterie din Brașov, e transferat în aceeași calitate la brigada 19 de infanterie din Josefstadt. Colonelul Iohann Pokay, comandantul regimentului 34 de infanterie, e numit comandant al brigădei 31 de infanterie din Brașov, rămânând în gradul său actual.

Fabrica de dinamită din Anvers a fost aruncată în aer. Intrega fabrică a fost distrusă. Dece lucrători sunt morți, mulți greu răniți. Se crede că o mână criminală a pricinuit această nenorocire.

„Le Pays” din Paris spune, că generalul Boulanger a primit într'un mic oraș industrial din Alsatia 307 voturi ca candidat de deputat în Reichstagul german.

O parte din puscile cu repetiție comandate de guvernul român a sosit în București. Ce privește chiarmarea rezervelor sub drapel, e falsă scirea, din contra soldații cari cu începutul acestui an și-au terminat serviciul activ de trei ani, au fost trimiși la căminele lor.

In Steyr va începe în curând fabricarea în stil mare a pusilor de repetiție, căci în stil mic s'a și lucrat deja până acuma. În v. această va și începe înarmarea infanteriei și vânătorilor cu noua pușcă.

Ruptura tractărilor ungaro-croate.

Deputațiunile regnicolare, cea ungară și cea croată, întrunite de câtu timp în Pesta pentru ca să stabilească înțelegere asupra diferitelor chestiuni-sevitoare la cele două țări, au rupt tractările neputându-și ajunge la învoială mai ales în privința chestiunii limbii statului.

Croații stăruesc să li se recunoască limba croată, desemnată în puterea legilor lor cu limba a statului, în această calitate și numai într'atâta fac concesii, ca autoritățile centrale ungurești, care au să corespundă cu oficiile comune din Croația în limba croată, să potă alătura o traducere maghiară, din contra la corespunderea oficiilor croate cu locurile centrale ungurești să nu se permită o asemenea procedere.

„Pester Lloyd” își exprimă părerea de rău, că după atâtea luni de tractări între cele două guverne nu s'a putut ajunge la nici un rezultat. Negreșit, că foia ungurească aruncă totă vina pe Croați, cari fac din „limba statului ungar” o limbă de a doua mână, și apoi așa ceva „ar face să svęcnească îndreptățitul sentiment de sine al nației ungurești” și autoritățile ungurești ar fi espuse în Croația-Slavonia, adică slavizării. Foia ungurească — ca totă paserea care pe limba ei pier — ține că departe de Unguri poșta de maghiarizare or șovinismul, acolo unde nu e necesar — fiind că nu le dă mâna — dér au plăcerea să figureze ca limbă oficială, pe lângă cea croată, și limba ungurească.

„Agenții muscălesci.”

Selagiu, Valea Crasnei în 20 Februarie 1887.

Onorate D-le Redactor! Sub titlul „Agenții muscălesci” mai înainte foia bugetară din Șimleu „Szilagy Somlyó” mai apoi „Nagy Karoly és Vidéke” din Careii mari publicară senzaționala scire cumcă la preotul din Zalnoc s'a dus preste nopte un Muscălu, pe care l'au văd un pădurar făcându desemuiri și voi să-l prindă care însă dispăr până pădurarul merse se cheme ajutor. Mai adaug foia din Careii cumcă solgăbirul din cercul Tasnadului face pași energioși pentru prinderea Muscălului.

Veți afla însă D-le Redactor cumcă aceste fură numai preludiul unei acțiuni teroristice, ce avea de cugut să-o întreprindă asupra ténului preot din Zalnoc micii tirani din Tasnad în înțelegere cu cei din Zelau, căci drept vorbind preotul din Zalnoc este Român bun cum se cade să fi și pentru acesta Ungurilor peste tot nu le vine la socotă. Căci ei veți Dómne în Ungaria nu vreau să știe că și Românul are drept la naționalitatea lui. De aceea îi potă auzi exprimându-se și despre acest preot „derék ember, kár hogy óláh.” („om harnic, păcat că i Român.”)

Destul, că după scirile senzaționale eșite în foile amintite, într'o sēră preotul din Zalnoc este surprins cu aceea, că servitorea sa este citată la judele comunal unde doi gendarmi din Tasnad o întrebară, că ce oșpe a fost la domnu-său în zilele cele mai deaprobe decurse, voindu a forța lucrul până acolo ca servitorea să mărturisască, că a fost cineva la preotul. Neputându însă afla dela servitorea nimica se întorseră la Tasnad fără mare ispravă.

Eu unul socotesc că acesta a fost o manevră pentru a teroriza pe ténul preot din Zalnoc. Fiă însă conșii Domnii din Tasnad precum și cei din Zelau — pe cari i-a fost informat substitutul de notar Soloveț Zsiga din Bobota că popa de Zalnoc este un mare Daco-român și că nu voiesce să vorbească o

FOILETONUL.

Portretele lui Horia, Cloșca și Crișan.

De lângă castelul lui Petru Rareșiu, XVI Febr. 1887.
(Urmare și fine.)

Paralela între Horia și Cloșca (după docum. I.) Privind cineva amândouă aceste profile din punct de vedere fisionomic Horia câștigă nemărginit în comparație cu Cloșca; și neavându în vedere împrejurările, fără o cunoștință de mai înainte a faptelor, adică fără esperiință, nici un fisionomist în lume n'ar fi crezut a întâmpina sub acest profil un asemenea scelerat, ci mai ales din contra. . . o frunte astfel arcată, cu un astfel de aparat osos al ochiului indică totdeauna o inteligință care nu este din cele ordinare; și apoi în partea mediă a acestei frunți stă o nespasă țără ne-pregetătoare ceea ce la eroi s'ar numi cerbici, constantă. Numai nasul singur arată moliciune; dér totuși și aci la rădăcina lui, începându dela îmbinarea ochilor până la protuberanța mijlocie, stă multă cutezare și putere întreprindătoare. Talent frumos arată osul sprincenei, și structura grumădului adevărată bravură. Păcat, într'adevăr păcat, de o așa poziție a ochilor și de o

asa tăiatură a gurei, că sunt ale unui rebel. Este cu neputință ca un fisionomist să-l potă recunoșca după aceste semne; mai cu osebite săltătura buzei inferioare indică cu totul un astfel de om: o adevărată domolire și o pietate vădută vorbesc dintr'ensă și cu toate acestea, sunt cu totul altfel. . . După câte știu din esperiență eu cred, că așa potă susține cu țără, cum că Horia, decât se mărginea el îndată la începutul carierei sale la înțelegerea rezervă și s'ar fi rădicat cu precauțiune afară din sfera sa, transportându-se într'o altă poziție, ar fi devenit negreșit un membru al societății nu din cei nefolositori; el ar fi fost totu așa de bun partisan, precăt a fost — după cum arată esperiința — de astut și curajos rebel. Acesta o dovedește întregul său profil. Fisionomistul și patonmistul — decât vor fi fără prejudeț și fără părtinire — caută să se unescă în acesta; esperiința încă a probat această, cel puțin în parte.

„Am dis — ne spune documentul prim mai de parte — că profilul lui Cloșca stă cu mult mai înapoi de acela al lui Horia. Dice apoi că fisionomistul nu va vedé în densul numai o încăpăținare de fier și o imbecilitate, o extremă rēcélă, brutalitate și cea mai mare flegmă. — Venind la

Portretul lui Georgiu Crișian, laudă în densul frumșetea bărbătescă, țicându că presintă în totă pri-

vința o figură bine făcută, de o statură bărbătescă de mijloc mare, de o structură ososă, tare și solidă, de un corp cam plin, nu prea gras, ci tocmai așa cum se cere la o asemenea sistemă corporală și la o faptură ososă așa de forte. Cum că a fost un chip plăcut, nu mai incupe nici o indoelă. O frunte cam înaltă cu partea ososă a ochilor bine arcată, cu nisce sprincene negre stufoșe, ornate cu gene stufoșe de aceeași colóre, nisce ochi mari negri, iuși și plini, și cu o uitătură ageră, o gură bine proporționată, cu o barbă negră stufoșă, o bărbă cam rotundă și prea puțin despăcată; un gât cam lungăreț, nici prea gros nici prea subțire, bine întins și drept; un piept scos afară între doi umeri cam lați, și alte asemenea sunt însușiri, cari vedesc un bărbat nervos bine făcut și cari erau proprie acestui rebel. Pelița lui brună, umbră impur de un păr negru stufoș, contribuia și mai mult, spre a da chipului său o frumusețe bărbătescă. O singură trăsura avea echivocă, aceea a unui suris continuu. Acestă trăsura, se ține, că a rămas totu țimbitore sub or și ce împrejurări, chiar când a fost dat la închisore (1 Febr. 1785).

Costumul său era într'u toate asemenea cu al lui Horia și Cloșca. Pre capu purta obișnuit o căciulă cu un penagiu și ciucur de fir atârnat ca la husari.

bobă ungurească, — fiă convingă că pe acel preot nu-l vor înfricoșa prin asfelu de manevre, căci cel ce își împlinește datorința și este cu conștiința nepătată, acela este tare și neînfrânt în orice împrejurări, precum dice poetul latin: „Si fractus illabatur orbis impavidum ferient ruinae.”

Er decum-va domni Maghiari din Tasnadu în adevăr se temă de agenți muscălesci, atunci chiar acesta li vedese cumcă sunt cu conștiința pătată. Furul se teme de sgomotul cel mai mic. Așa și compatrioții noștri. Ei știu ce nedreptate strigătoare la ceriu comit cu noi Românii, călcându-ne în picioare cele mai sante drepturi, și chiar minimul îndreptățirii noastre de a-ne pute cultiva limba, acel minim circumscris în articolul de lege 44 ex 1868. Inceteze domnia — lor a călca baremi aceste legi și nu respingă cu atata intoleranță ilegală chiar și estrasele matriculare date în limba românească și cari tocmai în sensul legii nu se pot da în altă limba, și atunci nu vor fi neliniștiți de conștiința lor, carea încărcată fiind de păcate li muștră acuma. Inceteze pretorele secundar K. a tracta așa de duru pe cărturarii și țeranii români, cum făcu c'unu cadidat de notar român G. V. care la prezentarea petițiunii sale de concurentu la notariatul de Bobota fu tratat în modul cel mai bruscu, și cum făcu c'unu plugaru român, care avendu se predé o plânsore „Măriei Sale fu mănătu se învețe mai întâiu limba statului apoi se vină și se-și dea plângerea, — și atunci nu va avé vi-surl așa neliniștitore.

Invețe limba româna la ce este și obligat prin lege decă li place a ocupa postul de pretor secundar, și și nu pretindă fără nici o basă de lege cum pretinse dela preotul din Zalnocu ca se vorbescă cu densusul în limba statului” cu o ocaziune când acel preot merse la oficiul pretorialu pentru a-și face o plânsore, căci altcum mai adeseori va fi nevoit se auđa precum a trebuit se auđa dela preotul amintit, că densusul este obligat a cunosce limba poporului în alu căru serviciu trebuie se stea ca oficialu administrativu, er nu se pretindă dela popor invetarea limbei statului.

Invețe atatu funcționarii dela judecătoria de cercu din Tasnadu, cătu și cei dela scaunul orfanal din Zelău a respecta legea, căci în virtutea oficiului lor a de a aplica legea și dreptatea și se nu respingă rugări de intabulare date de partide române din simpla causă că pe lângă acele este accludat câte unu act în limba română cum de es. Extrasu de botezu, mörte séu cununiă, căci prin acea procedură făcu spese mari partidelor până ce umblă validându-și dreptul prin recourse. Și apoi aceea nu pöte fi chiamarea oficialilor de a pune piedeci ilegale cetățenilor, cum au făcutu acesta atatu judecătoria cercuală din Tasnadu în câte-va casuri, cătu și scaunul orfanal din Zelău numai cu partide din comuna Zalnocu, d'apoi cu căți alții din alte comune și atunci nu vor vedé sub totă tufa agenți muscălesci și nu vor pute crede tôte birfelele și calumniele celor ce fără a avé vr'unu merit voiescu a se căpătu. — Primiți, Die Redactoru ș. c. l.

Văleanul.

Din Chioar, 19 Februaru 1887.

Onorată Redacțiune! E cunoscut, că în anul trecut ven. Consistoru școlar de Gherla a dat unu cercularu relativ la invetării români din această Diecesă și la ajutorele dela societăți cum o și „Széchenyi-társulat” din Carei, înființată cu scopu de maghiarisare. Decă se vede că în senul nostru mai există până astăzi putregaiuri, cari în locu se înă contu de îndrumările părintesci emanate dela ven. Consistoru școlar,

Așa au descrișu contimporanii străini pe martirii Românismului, unul mai bine, altul mai rău, după cum i-a trasu inima, unul a făcutu pe Pilatu, celălaltu pe Fariseulu. Inse precum mărturisescu chiar densusi — străinii contimporani — idea de libertate și proprietate pentru conaționalii săi a pusu pre Horia și soții lui pre rötă; idea, pentru care cu 5 ani mai târziu s'a inscenat marea revoluția francesă. Românul pe acele vremi, ba până în 1849/9 era considerat ca vită bună de prinsu în jug*), ca verme și gânganiș. Horia și soții săi voiau a căștiga libertatea și demnitatea de om și cetățenu pentru conaționali lor.

Deci ori una ori altă:

Ori este indiferent pentru Român a fi considerat ca om ori ca dobitocu și atunci e indiferent și aceea, că Horia a fostu erou ori tâlhar;

Ori „demnitatea de om și cetățenu” e mai scumpă ca viața însăși, — și atunci Horia trebuie se apară inaintea tuturor, ca unu liberator alu poporului român.

Pădurénul.

*) „Kossuth Hirlapja” scria într'unu articol de fond la adresa Românului în 18 Oct. 1848: „járomba foghatod mint a marhát”, er „Társalkodo” Nru. 8 ex 1846 pe nemaghiari li numesce: viermi séu gânganii.

le calcă în picioare, fără de nici o genă de opiniunea publică ori muștrare de conștiință. Acesta e o procedură compromițătoare față cu toți ceilalți invetării din aceste părți; e o cutezare orbă, care vatamă autoritatea noastră supremă școlară.

Bărbații noștri din cari se compune acel ven. Consistoru școlar voru sei abună-semă ce au de a face și cum au a procedé față cu fii neascultării.

Ce se ține de noi, dascălimea română din acestu comitat, trebuie se protestăm sərbătorește și cu totă serioșitatea în contra procederei nesănătosoșă și rușinătore pentru nemul nostru, prin care cățiva farisei compromit statul nostru invetătoreșu, cerendu în adinsu ajutore dela numita societate pentru progres în limba maghiară, ca și cum în celelalte obiecte de invetamentu nu se recere nici unu progresu dela cinstiele lor.

Nu știu, decă d. d. preoți directori ca școlari confesionali au cunoscință despre procederea la cererile „prețului de sânge”. Decă acele cereri se făcuu consensul și invoirea d-lor, atunci lucrul e mult mai delicat și prin urmare cere o cură multă mai radicală.

În totu casul e timpul supremu se ne tragem de semă, se ne cunoscem bine unul pe altul, se lăpădam din sinul nostru totu ce pöte se infecteze partea cea sănătosoșă a corpului nostru național. Amu tăcutu destul așteptându îndreptare, acum trebuie se eşim la lumină cu tôte faptele acelora cari prin lăcomia de bani, ca și Iuda, nu bagă de semă datorințele, ce le au cătră poporul din a căruia sudore trăescu.

Etă numele acelor debile ființe, cu sufletu inse puțin insulejite, cari au cerut și căroră li s'a votat pentru anul 1886 arginții pentru vinderea demnității lor naționale.

1. Szabó Agoston inv. gr. c. Blidariu 50 arginți.
2. Marosán Kornél inv. gr. c. Ar.-Megyes 50 arginți.
3. Krespai Agoston „ „ A.-Homorod 40 arginți.
4. Somlyoi Bazil „ „ Turvekony 40 arginți.
5. Belbe János „ „ Erdő-Aranyos 40 arginți.
6. Stefucz Elek „ „ Kányaháza 30 arginți.
7. Pop Emanuel „ „ Lipon 30 arginți.
8. Kegye Lőrincz „ „ Ivácskó 25 arginți.
9. Kozma János „ „ Ilbá 25 arginți.
10. Bretán János „ „ Veresmarti 25 arginți.

Ceteșe on. publicu aceste nume, compătinesce slăbiciunele celor ce le pörta, dera însemnă bine cine sunt ei, ca așa veninduți înainte careva din ei, se sci a te feri de elu ca d'unu păganu și vameșu.

Dascălul.

Pregătiri militare.

„Pol. Korr.” e informată din Varșovia, că de cătu timpu, în urma unor avisuri superioare, singuraticele despărțiminte de trupe rusesci staționate în regatul Poloniei făcu marșuri mari de probă în deplină adjustare de câmpu. Aceste măsur, precum și faptul, că în unele orașe provinciale mai mic li s'a ordonat confidentialu autorităților comunale și școlare, ca se se pregătesc a deșerta, sub anumite împrejurări, neintârziat edificiele publice pentru scopuri militare, au intărit temerile de răsboiu ale populațiunii. În unele stațiuni ale garșilor vamali dela graniță se așteptă incurendu se sosesc despărțiminte de cavaleria mai mic, de câte 40—50 de omeni.

O telegramă din Constantinopolu comunică, că înarmările munteneșe se continuă în cea mai mare măsură; 28,000 omeni, cari au luat parte la ultimul răsboiu turco-munteneș, în scurtu timp vor fi înarmați cu puștile cele noue. Intregul efectiv al armatei munteneșe e de 40,000 omeni. După cum se telegrafiază din Castelnuovo, autoritatea turcescă din Scutari a refusat deodată Muntenegrului a-și transporta munițiunea din Antivari prin Bojana la Rjeka.

Din Atena se telegrafiază, că ministeriul Trikupis se pregătesce în cea mai mare liniște, der cu totă energia, pentru ori-ce eventualitate.

Fabrica de dinamită din Pojonu va trimite la Belgradu prin Semlinu 2760 chilograme dinamită și 10,000 bucăți capse de esplosiune pentru armata sərbescă.

Avisu. Subscrierea de acțiuni pentru institutul de credit și economii „Silvania” inchieându-se cu ziua 15 Martie a. c. acei On. dd. cari au primit liste de subscriere, sunt rugați cu respectu, ca listele de subscriere din preună cu rezultatul obținut și sumele încasate în sensul prospectului până la 15 Martie să binevoiască a le trimite în Simleu (Szilágy Somlyó) la adresa d-lui *Olimpiu Barbolovicu* vicariu for. episcopesce alu Silvaniei, care până la acel terminu mai primesce subsemnări de acțiuni, avendu a se plăti de acțiune (50 fl. v. a. rata primă 5 fl. v. a. și în speșele de înființare 1 fl. de totu 6 fl. v. a.

Supurul de susu 1 Martie 1887.

Pentru comitetul fundatoru:

Andrieu Cosma.

Mulțămita publică. În 29 Ianuaru a. c. s'a ținut o petrecere împreună cu danțu în folosul școlii gr. cat din Tulgeșu la care au contribuit cu supra-solvire: Dr. Lázár János cu 1 fl., Török Antal jun. 1 fl., Engel Josef 1 fl., Miklos Antal 1 fl., Korpos Adám 1 fl., Anna Spiru 1 fl., Ioan Nicalescu 1 fl., Mühtay Sándor 2 fl., Dobriban Peter 1 fl., Ioan Urziceanu 1 fl., Ioan Dobreanu 1 fl., precum și O. D. D. din România și anume: D-lu Ioan Horea 8 fl., Davidescu 8 fl., Suleiman Bei 8 fl., Mitița Popovicu 2 fl., Ioan Mere 1 fl., Munteanu 2 fl., Enea Petrache 1 fl., Ioan Burbescu 2 fl., și D-na

Aurelia Popescu din Toplița 1 fl. Rămându unu venit curat de 65 fl. v. a. pentru care primescă marinimosii O. Domni mulțămita cea mai cordială dela membrii arangiatori și senatul școlastic gr. cat. din Tulgeșu.

Gyo. Tulgeșu în 20 Februaru 1887.

Augustinu Dobreanu,
casieru

Ioan Dobreanu,
direct. scol. preot în Corbu.

Ultime sciri

Giurgiu, 3 Martie. — Circulă aci sgomotul, că partisanii lui Zankoff ar fi răsturnat autoritățile Regenței în Rusciuk, declarandu Regența cădută și proclamandu pe mitropolitul Clement de regentu. Se dice că armata dela Rusciuk ar fi depus jurământu în mâinile partizanilor lui Zankoff. Nu se scié nimic despre ceea ce se petrece la Sofia.

Giurgiu, 3 Martie. — Ađi dimineța se auđiau lovituri de pușci la Rusciuk.

Giurgiu, 3 Martie. — Dela 3 dimineța în Rusciucu e revoltă. Orașul este blocat de armată; case distruse, morți și răniți. Detunări de arme se audă. Comunicația intreruptă.

Bucuresci, 3 Martie. — „Epoca” află, că guvernul a primit sciri cari anunță că în momentul când au sosit trupele regenței, garnisona din Silistra s'a revoltat contra oficerilor, cari o ademenise la rescotă și au fraternizat cu trupele guvernului. Căpitanul, care comanda pe resculai a fostu împușcat de trupele sale.

Bucuresci, 3 Martie — Colonelul Sergiu Voinescu, comandantul regimentului garnisat la Ostrov, a plecatu ađi dimineța din Bucuresci spre Ostrov a relua comanda trupelor. Elu are instrucțiuni d'a desarma și d'a interna pe refugiații bulgari, cari voru trece granița în urma ultimului incidentu dela Silistra.

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a Gaz. Trans.)

BUDAPETA, 4 Martie. — În comisiunea de patru a delegațiunii ungare ministerul de esterne Kalnoky a đisū, că afară de cestiunea bulgară, care încă nu este resolvată și care încă nu și-a perditu caracterul ei amenințatoru, s'au mai născut în acele state ale Europei, pe cari cestiunea bulgară abia le interesază, mari îngrijiri pentru susținerea păcii.

Raporturile monarhiei austro-ungare cu celelalte state sunt neschimbate, raporturile cu Rusia sunt forțe amicabile, de-o amenințare directă a păcii Austro-Ungariei nu e vorba, luându afară casul unor evenimente neașteptate.

După ce tôte statele Europei se armază, adause Kalnoky, guvernul comun alu monarhiei se vede îndemnat de semțulu de responsabilitate a lua măsur de precauțiune, pentru ca monarhia să fiă bine pregătită pentru ori-ce eventualități. Aceste măsur n'au unu scopu ofensiv, nici nu voru se însemne că monarhia este amenințată d'unu pericolu directu de răsboiu.

Nici unulu din statele vecine nu ne amenință directu, măsurile și pregătirile sunt numai de natură administrativă defensivă. Guvernul n'are nici o causă de a-și schimba politica sa pacinică, conservativă.

Kalnoky spune în fine, că depeșă oficială din Sofia anunță izbucnirea unei revolte militare în Silistra, der depeșele sosite pe cale indirectă, cari vorbescu de izbucnirea insurecțiunii și în alte garnisone ale Bulgariei, nu sunt confirmate.

SOFIA, 4 Martie. — Trupele guvernului bulgaru au intrat în Silistra. Rebelii au luat-o la fugă. Comandantul lor, căpitanul Krestov, s'a aflatu mortu. În Rusciucu asemenea s'a restabilitu ordinea. Căpii rebelilor fură arestați.

DIVERSE.

Celu mai leneșu. — Unu proprietaru de moșie se duse în timpul recoltei la câmpu ca să inspekte pe muncitorii săi. Gășindu acolo doisprecece din ei culcați pe pământ și căscându din gură, era p'aci să se supere, der, potolinduși necasul, făgădui celui mai leneșu unu premiu de cinc lei. Indată săriră unsprecece în picioare reclamandu fie-care premiul ca celu mai leneșu, nu numai dintre ei ci din lumea întrăgă. Numai alu doisprececele rămase culcat și lui decernu proprietarul premiul; acesta inse rugă pe stăpanul său să bage moneda în busunar. Proprietarul se conformă și la acestă cerere, der a doua și goni pe acestu superlativ alu leneșu de der serviciul său.

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu Dr. Aurel Mureșianu

Cursul la bursa de Viena
din 3 Martie st. n. 1887.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Rentă de aur, Bonuri rurale, and various bonds.

Cursulu pieței Brașov
din 4 Martie st. n. 1887.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes Banenote românesce, Argint românesc, and various currencies.

18-20 Pischinger-Torte,

O tortă, care a câștigat înalta recunoștință a Majestății sale Reginei și care, nefind în trecut în calitatea ei escelentă, a ajuns să fi vestită pretutindeni, să găsească în fiecare și prosperitate la Emil Porr, băcănia la stăua roșie. Depositul principal: Oskar Pischinger, Viena, Brigittenau.

Nr. 63/1887.
a. f. sc. c. d.

Concursul la postul de profesor de muzică și cântări.

Până în 25 Martie 1887 la 6 ore după amiază se primesc aici suplicile celor care vor să ocupe postul de profesor de muzică și cântări la institutele de învățământ din Năsăud, susținute din fondul școlastic central de aici, și anume:

- 1. Cu salariu de 800 fl. v. a. pe an, cu dreptul de înaintare după trei ani la 900 fl. v. a. și cu dreptul de pensie și adăugate decenale după acest salariu ca la ceilalți profesori gimnaziali, dacă va dovedi: a) că a absolvit obiectele la vr'unu conservatoriu de muzică ordinarmente și are practică cu succes de trei ani, purtare nemeșată și capacitatea de a da instrucțiune în toate instrumentele obișnuite la orchestră, precum și din cântare. 2. Cu 700 fl. pe an salariu la cei ce nu vor să poată dovedi calificățiune peplină ca sub 1. 3. Concurenții își vor arăta originea prin carte de botez. 4. Cei ce vor să știe limba română și vor să dovedească că pot să propună în ea, vor să fie preferați, ceilalți însă vor să aibă să dovedească că în 3 ani o vor să poată învăța așa ca să poată propune.

5. Suplicile se vor adresa: la comisiunea administratoare de fondurile școlastice centrale districtuale în Năsăud.

Din ședința comisiunii administratoare de fondurile școlastice centrale districtuale.

Năsăud, 2 Faur 1887.

Președintele: Ionu Ciocan. Secretarul: Ioachim Mureșianu.

L a t t a m :

Besztercze, 1887 18/2.

Br. Bánffy Dezső, főispán.

Convocare.

Toți acei Domni, cari au subscris acțiunii la „Auraria,” casă de economii, societate pe acțiuni în Abrud, sunt convocați prin această adunare generală constituantă, ce se va ține în Abrud în 16 Martie* 1887 la 9 ore dimineața în cancelaria primului subscrisului.

În această adunare se vor stabili statutele, se vor alege membrii direcțiunii și a comitetului de supraveghere, precum și funcționarii manipulanți.

Cu această ocaziune se vor solvi și 20% din capitalul de acțiuni. Abrud, în 17 Februarie 1887.

A. Filipu, Ioan Iancu, Ioan Gallu, Candiu Davidu, Alexandru Danciu, Dr. Simeon Caiant.

*) Rectificare. În o parte a edițiunii de ieri a foiei noastre a fost tipărită 6 Martie, în loc de 16 Martie, cum trebuia să fie.

Mersul trenurilor

Valabilu dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with multiple columns showing train schedules for routes: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, Budapesta-Arad-Teiuș, Arad-Timișoara, Simeria (Piski) Petroșeni, Timișoara-Arad, Petroșeni-Simeria (Piski). Includes train types like omnibus, accelerated, and mixed.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile grose.